

- Dreyer, Hilke; Schmitt, Richard (2009) Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik. Ismanig: Hueber Verlag, S. 261.
- Hepple, Bob A. (2014) International Encyclopedia of Comparative Law. Vol. XV – Labour Law, ISBN 978-3-16-152650-3, S. 58.
- Radevova, Zuzana (2018) Gramatika německého jazyka. Brno: DIDAKTIS spol. s.r.o., S. 111.
- Radevova, Zuzana (2008) Gramatika německého jazyka. Brno: DIDAKTIS spol. s.r.o., S. 112.
- Klinka, Matěj (2016) Spezifika deutscher Verträge: Analyse des inhaltlichen Aufbaus und der sprachlichen Besonderheiten deutschgeschriebener Verträge aus einem ausgewählten Rechtsbereich. Plzeň, S. 25.
- Simmonnæs, Ingrid (2012) Rechtskommunikation national und international im Spannungsfeld: von Hermeneutik, Kognition und Pragmatik. Berlin: Frank & Timme. 304 S.
- Wollenschläger, Michael (2010) Arbeitsrecht. 3. Auflage. Köln: Carl Heymanns Verlag, Köln 507 S.

УДК 811.112.2'42:34

**PECULIARITIES OF TRANSLATING DOUBLETS INTO UKRAINIAN
(BASED ON GERMAN AND ENGLISH LEGAL TEXTS)
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДУБЛЕТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ
(НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ТА АНГЛОМОВНИХ
ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ)**

Людмила ТОМНЮК, Анастасія ШУЛЯР

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

l.tomniuk@chnu.edu.ua, shuliar.anastasiia@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-7971-780X>,

<https://orcid.org/0009-0005-4619-4116>

DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2023.843.109-117>

The article discusses the challenges and strategies of translating doublets into Ukrainian based on German and English legal texts. A corpus-based approach is used to analyze legal texts in two languages to identify the most common types of doublets and determine the most effective ways to translate them into Ukrainian. The study shows that translating doublets in legal texts is a complex process that requires a deep understanding of the source and target languages, as well as the context in which the doublets are used. The results of the study demonstrate that there are several strategies that translators can use to translate doublets effectively. For example, using synonyms, paraphrasing, and omitting one of the components of a doublet pair. These strategies proved to be especially useful when translating doublets from the legal field, as translation in this field requires accuracy and clarity. The practical results of this study are important for translators working with legal texts in German, English and Ukrainian. The study provides valuable insights into the most effective strategies for translating doublets and emphasizes the importance of a thorough understanding of the context in which doublets are used. Moreover, the article has important theoretical importance for researchers in the fields of translation studies, terminology, general and comparative linguistics. The study of doublets on the example of legal texts helps to better understand the mechanisms of translation and the peculiarities of language. The results of the research can be used in further studies of the translation process, including the analysis of other language phenomena and contexts. In particular, it has been found that translating doublets is a complex process that requires a translator to have a deep knowledge of both languages and clear understanding of the context in which doublets are used. In general, the study shows that translation of doublets is an important part of the translation process and requires the translator to be able to follow effective strategies and identify ways to translate doublets.

Key words: duality, legal translation, translation strategies, one-word translation, word-for-word translation, descriptive translation.

У статті на матеріалі німецьких та англійських юридичних текстів розглянуто виклики і стратегії перекладу українською мовою дублетів. Застосовується корпусний підхід та здійснюється аналіз юридичних текстів двома мовами, щоб визначити найпоширеніші типи дублетів та найефективніші способи їх перекладу

на українську мову. Дослідження показує, що переклад дублетів у юридичних текстах – це складний процес, який вимагає глибокого розуміння мови джерела та мови перекладу, а також контексту, в якому використовуються дублети. Результати дослідження демонструють, що існує кілька стратегій, які перекладачі можуть використовувати для ефективного перекладу дублетів: використання синонімів, перефразування та опущення одного із компонентів дублетної пари. Ці стратегії виявилися особливо продуктивними при перекладі дублетів у юриспруденції, що вимагає точності та ясності. Практичні результати дослідження важливі для перекладачів, що працюють з юридичними текстами німецькою, англійською та українською мовами. У теоретичній проекції перекладознавства, термінознавства, загального та порівняльного мовознавства дослідження дублетів на прикладі юридичних текстів увиразнює усвідомлення механізмів перекладу та особливостей мови.

Ключові слова: дублетність, юридичний переклад, стратегії перекладу, переклад одним словом, дослівний переклад, описовий переклад.

Вступ. Проблема дублетності термінів у німецькій та англійській юридичній терміносистемі полягає в тому, що в обох мовах існують терміни, які мають однакове значення, але різні смислові відтінки залежно від контексту використання. Це може призвести до неправильного розуміння та перекладу юридичної документації, що може мати серйозні наслідки, особливо в судових процесах. Для вирішення цієї проблеми необхідно провести детальний аналіз термінів-дублетів, щоб зрозуміти їх відмінності та правильно використовувати відповідні терміни у контексті. Необхідно розглянути різні підходи до перекладу дублетних термінів та знайти оптимальні шляхи їх перекладу, які допоможуть забезпечити точність та правильність перекладу юридичної документації.

Дослідження та публікації останніх років, які використані для написання цієї статті, фокусують свою увагу на різних аспектах дублетів у різних мовах та дисциплінах. Вони досліджують морфологічні, лексичні та семантичні аспекти дублетів, а також їхню роль у відповідних мовних контекстах.

Дослідження Л. Лакса та Ю. Фейтена (*Laks i Faten, 2020, с. 100–127*) вивчає дублети у палестинсько-арабській мові та їх взаємозв'язок з парадигмами. Результати дослідження Д. Лечіча (*Lečić, 2015, с. 375–393*) стосуються хорватської мови та морфологічних особливостей інструментального однини. А. Дерябіна (*Дерябіна, 2017, с. 35–38*) досліджує синонімічні й дублетні терміносполуки в німецькій фаховій мові права, а О. Юсупов (*Yusupov, 2019, с. 98–104*) вивчає лексичні та семантичні особливості дублетів у англійській мові. Т. Руденко (*Rudenko, 2020, с. 200–205*) досліджує термінологічну поліномію в німецькій мові дошкільної освіти, а А. Бушіла (*Buşilă, 2018, с. 151–161; 4, с. 123–136*) вивчає проблему перекладу юридичних дублетів з англійської на румунську мову.

Усі ці дослідження пропонують нові підходи до вивчення дублетів у відповідних мовних та дисциплінарних контекстах, відображаючи різні аспекти та проблеми, пов'язані з дублетами.

Метою даної статті є дослідження особливостей перекладу дублетів з німецької та англійської мов на українську мову на прикладі юридичних текстів. Для досягнення цієї мети в статті вирішуються такі завдання: визначити сутність та особливості дублетів а також їх різних типів в українській мові; проаналізувати мовний контекст, у якому вживаються дублети у німецькій та англійській мовах; встановити стратегії перекладу дублетів, що використовуються при перекладі юридичних текстів з німецької та англійської мов на українську; визначити найбільш оптимальні та ефективні стратегії перекладу дублетів з урахуванням мовного контексту та специфіки юридичних текстів; встановити взаємозв'язок між стратегіями перекладу та результатом перекладу, а також виявити помилки та неточності, які можуть виникнути при перекладі дублетів.

Методи дослідження. Під час дослідження явища дублетності була використана низка методів, зокрема: *дедукція*, *аналіз* судових документів, нотаріальних документів та нормативно-правових актів німецькою та англійською мовами; *зіставний аналіз* – для порівняння дублетів в оригінальних текстах німецькою та англійською мовами з їх перекладом на українську мову; *описовий аналіз* – для опису структури та особливостей дублетів українською мовою; *порівняльно-історичний аналіз* – для вивчення історичного та культурного контексту, в якому виникли дублети;

експериментальний аналіз – для випробування різних способів перекладу дублетів та порівняння їх ефективності.

Результати та обговорення. Дублетність властива різним мовам. Один і той самий мовець може використовувати різні мовні форми для вираження одного і того ж значення слова, так само різні мовці можуть виражати те саме значення, використовуючи різні мовні варіації. Мовна варіація – це ситуація, коли кілька форм використовують або можуть використовуватися для вираження одного і того ж лексичного значення. Дублети часто є результатом мовних змін і стають частиною граматичного механізму (Laks i Faten, 2020, с. 100–127).

У англомовних дослідників дублетності зустрічаємо різні назви для позначення досліджуваного мовного явища, зокрема, "overabundance" (надлишковість), "morphological competition" (морфологічна конкуренція), "free variation" (вільні варіації), "morpheme synonymy" (синонімія морфем). Загальна ідея цих понять полягає в тому, що кожні дві форми повинні відрізнятися одна від одної, позначаючи при цьому одне й те ж поняття (Lečić, 2015, с. 375–393). Серед німецьких науковців, які досліджують дублетність, поширеними є такі поняття як "vollständige Synonyme" – укр. повні синоніми, "terminologischen Dubletten" – укр. термінологічні дублети, "Lexikalische Dubletten" – укр. лексичні дублети, "Doppelterminologie" – укр. подвійна термінологія. В українському науковому колі фігурують такі поняття, як термінологічні дублети, синонімічні дублети, дублетні найменування, паралельні терміни, тотожні синоніми, повні синоніми, терміни-дублети (Дерябіна, 2017, с. 35–38). Дублети як слова з однаковими значеннями, але певними фонологічними відмінностями, збагачують сучасну німецьку та англійську мови.

Функціонально-семантичне дослідження лексичних дублетів в англійській та німецькій мовах показує, що вони з'явилися в процесі розвитку слів після норманського завоювання (Yusupov, 2019, с. 98–104). Дублети у англійській мові можна класифікувати на формульні (фіксовані) і неформульні (оборотні). Спираючись на лексично-семантичний критерій, можна виділити й декілька типів дублетів (Altohami, 2020, с. 42–58).

Таблиця 1

Типи дублетів

Типи дублетів	Дублети німецькою мовою	Переклад українською мовою
Близькі синоніми	<i>null and void</i>	<i>Недійсний</i>
Додаткові	<i>assault and battery</i>	<i>напад та побиття</i>
Протилежні	<i>assets and liabilities</i>	<i>активи та пасиви</i>
Підроздільні	<i>months and years</i>	<i>місяці та роки</i>
Наслідкові	<i>shoot and kill</i>	<i>стріляй та вбивай</i>

У німецькій мові можна виділити дві основні групи дублетів: дублети, що різняться за походженням і за структурою. Наявність дублетів у німецькій терміносистемі можна пояснити двома ключовими причинами: активним використанням міжнародних термінів, зокрема, англійського, французького та латинського походження, та прагненням уникати повторення одного й того ж варіанта терміну. Також у німецькій мові поширеною категорією є територіальні дублети, які пов'язані з діалектними формами одного поняття (Rudenko, 2020, с. 200–205).

Проблема перекладу дублетів виникає через те, що англійські та німецькі мовні одиниці не завжди передаються як дублети українською мовою. Це явище характерне переважно для юридичної терміносистеми германських мов. Така ексклюзивність є основною причиною ускладнення перекладу лексичних конструкцій. Це відбувається головним чином тому, що дублети не завжди мають еквіваленти і їм бракує стандартизації, як лексикографічної, так і термінологічної (Buşila, 2017, с. 123–136).

У статті проаналізовано приклади дублетності у юридичних терміносистемах німецької та англійської мов, відібраних з судових та нотаріальних документів та нормативно-правових актів німецькою і англійською мовами.

Під час аналізу дублетності у німецькій юридичній терміносистемі особлива увага, з точки зору теоретичних і практичних особливостей, приділяється питанню її класифікації. Можна виокремити три основні підходи до класифікації дублетних одиниць у юридичній терміносистемі

німецької мови. Критеріями для класифікації дублетів при цьому виступають: частини мови, походження компонентів дублетної одиниці, будова дублетних термінів та стилістичний ефект.

За частинами мови, до яких належать терміни-дублети у німецькій юридичній терміносистемі, мовні одиниці розділяємо на 4 основні категорії.

Таблиця 2

Категорії дублетів за частинами мови

Категорії дублетів	Приклади
Дієслівні дублети	<i>beschlagnahmen – konfiszieren, kidnappen – entführen, mitteilen – melden, vorschreiben – präskribieren, zustimmen – beipflichten</i>
Іменні дублети	<i>die Abtretung – die Zession, der Ankläger – der Staatsanwalt, der Attacke – der Angriff, Art und Weise, das Communiqué – die Pressemitteilung, das Delikt – die Straftat, der Ersatz – die Ersetzung, das Hearing – die Anhörung, die Jurisdiktion – die Gerichtsbarkeit, Lug und Trug, Mittel und Wege, Sicherheit und Ordnung, Treu und Glauben, das Urteil – das Verdikt, der Zivilprozess – das Zivilverfahren, Recht und Billigkeit</i>
Прикметникові дублети	<i>allgemeine und vollständige, berechtigt – begründet, ad interim – vorläufig, argumentative – widersprüchlichen, ebenbürtige – angemessene, individuell – persönlich, illegal – ungesetzlich, null und nichtig, reputabel – reputierlich</i>
Прислівникові дублети	<i>ganz und gar</i>

За походженням юридичні терміни дублети німецької мови поділяємо на три основні групи.

Таблиця 3

Категорії дублетів за походженням

Групи дублетів	Приклади
Дублети власне німецького походження	<i>das Abkommen – der Vertrag, an Ort und Stelle, allgemeine und vollständige, Mittel und Wege, die Strafdrohung – die Strafandrohung, Art und Weise, die Unterschlagung – die Veruntreuung, zustimmen – beipflichten, Forderungen und Klagen, lügnerisch – lügenhaft, mitteilen – melden, Recht und Billigkeit, die Tötung – der Totschlag</i>
Дублети змішаного походження	<i>die Abtretung – die Zession, null und nichtig, prinzipiell – im Prinzip, Rede und Antwort, das Resultat – das Ergebnis, der Attacke – der Angriff, das Communiqué – die Pressemitteilung, ad interim – vorläufig, beschlagnahmen – konfiszieren, das Delikt – die Straftat, mit Fug und Recht, der Status – der Zustand, Treu und Glauben, der Zivilprozess – das Zivilverfahren</i>
Дублети іншомовного походження	<i>rational – rationell, reputabel – reputierlich, Lug und Trug</i>

За стилістичним ефектом юридичні дублети у німецькій терміносистемі поділяємо на: 1) стилістично нейтральні, 2) повтори, 3) асонанси та 4) алітерації.

До стилістично нейтральних дублетів відносимо: *Abtretung – Zession, der Eid – der Schwur, das Abkommen – der Vertrag, Art und Weise, beschlagnahmen – konfiszieren, das Communiqué – die Pressemitteilung, das Hearing – die Anhörung, kidnappen – entführen, an Ort und Stelle, Sicherheit und Ordnung, das Tribunal – der Gerichtshof.*

Прикладами повторів є: *der Zivilprozess – das Zivilverfahren, die Strafdrohung – die Strafandrohung, der Kautionsverlust – die Kautioneinbusse, der Ersatz – die Ersetzung, die Kläger – die*

Klagepartei, lügnerisch – lügenhaft, prinzipiell – im Prinzip, rational – rationell, der Rechtsbruch – die Rechtsverletzung, reputabel – reputierlich.

Серед асонансів зафікований такий приклад: *der Attacke – der Angriff.*

Щодо алітерацій, ними є такі дублети: *mitteilen – melden, ganz und gar, berechtigt – begründet, null und nichtig, die Tötung – der Totschlag.*

Існує три основні підходи до перекладу дублетності у юридичній терміносистемі німецької мови: переклад одним словом, послівний переклад обох компонентів та описовий переклад.

Переклад німецьких юридичних дублетів одним словом українською мовою є найкращою тактикою у тому випадку, якщо два дублетні терміни максимально ідентичні за семантичним значенням. У такому випадку відтворення обох частин дублету за використання послівного перекладу означає появу у мові тавтологічного виразу або прояву плеоназму, що додає непотрібні для адекватного розуміння значення поняття слова. При відсутності конкретно специфічних значень дублетних одиниць, які варто передати під час перекладу, переклад одним словом також дозволяє позбутися проблеми багатозначності юридичних термінів. Також переклад німецької юридичної дублетної одиниці одним словом дозволяє максимально наблизити переклад до українських мовних правил та стандартів: *"Die Aufgaben und Befugnisse der Personalvertretung erstrecken sich hiernach zunächst im Einklang mit der räumlichen Beschränkung des Betriebsverfassungsrechts auf das Gebiet der Bundesrepublik Deutschland". – "Відповідно до цього повноваження кадрового комітету спочатку поширюються на територію Федеративної Республіки Німеччини відповідно до географічних обмежень закону про працю"* (тут і далі переклад авторів).

Дублет *die Aufgaben und Befugnisse* перекладено як *повноваження*. У даному прикладі послівний переклад усіх складових мовної одиниці німецької мови занадто перевантажує речення українською мовою та не виглядає традиційним для аудиторії цільовою мовою. З огляду на це, переклад дублету з опущенням одного з компонентів дозволяє уникнути цієї проблеми та максимально точно передати значення без порушення лексично-граматичних норм української мови.

Переклад німецьких дублетів юридичного дискурсу українською мовою за використання послівного перекладу обох компонентів мовної одиниці дозволяє зберегти та відтворити особливості відтінків значень цільовою мовою. Оскільки німецька юридична терміносистема характеризується наявністю досить близьких за значенням понять, котрі проте мають певну семантичну особливість та унікальність, під час перекладу варто зважати на цю специфіку. У такому випадку найбільш доцільним методом є використання послівного перекладу, що дозволить зберегти термінологічну чіткість та структурованість, розкрити якнайбільш детально певну термінологічну одиницю, відтворити лексико-граматичні та семантичні особливості вихідної мови. Водночас, у деяких випадках використання даної перекладацької стратегії є неможливою з огляду на повну ідентичність значення елементів дублету, яку немає сенсу повторювати у перекладі, чи незрозумілий характер певного термінологічного поняття для україномовного середовища: *"Nach den Grundsätzen von Recht und Billigkeit, zu denen die zwingenden Grundwertungen des Betriebsrentenrechts gehören, ist es an sich nicht zu beanstanden, wenn die Versorgungsordnung die Entwicklung der Betriebsrenten an die Einkommensentwicklung der aktiv Beschäftigten knüpft". – "Відповідно до принципів права і справедливості, які включають обов'язкові базові цінності пенсійного права компанії, не викликає жодних заперечень, якщо пенсійна схема пов'язує розвиток професійних пенсій із зростанням доходів активних працівників"*.

У даному прикладі дублет *Recht und Billigkeit* передається українською мовою як *право і справедливість*. Використання способу опущення одного з компонентів та переклад дублетної одиниці одним словом є недоречним, оскільки спотворює загальне значення та звужує юридичний термін. Натомість передача обох частин дублетної одиниці сприяє більш точній передачі оригінального смислового наповнення та не суперечить загально юридичній українській терміносистемі.

Передача дублетів німецького юридичного дискурсу українською мовою за допомогою описового перекладу можлива у кількох випадках. По-перше, даний спосіб перекладу забезпечує передачу понять, які мають спеціалізовано-культурний характер для німецького середовища, через що можуть виникнути проблеми з їх точним відтворенням для україномовної аудиторії. По-друге, за допомогою описового перекладу вдається досягнути більшої відповідності мовно-культурним особливостям цільової мови, оскільки цей метод дозволяє описово відтворити певне поняття більш характерними для української мови конструкціями. Водночас, цю перекладацьку стратегію можна вважати порівняно менш поширеною, ніж послівний переклад та переклад одним словом, які застосовуються частіше у випадку відсутності видимих труднощів під час перекладу дублетних термінів у конкретному контексті: *"Die konkrete Ausgestaltung der in Rede stehenden öffentlichrechtlichen Zuwendungen in der Sphäre der Klägerin liegt und die grundsätzliche Frage, ob überhaupt ein adäquatkausaler Zurechnungszusammenhang zwischen Preishöhenschaden und zugeflossener Zuwendung besteht, entscheidend von der Art und Weise der Zuwendung abhängt"*. – *"Конкретна форма розглянутої публічно-правової вигоди лежить у сфері позивача, і фундаментальне питання про те, чи існує взагалі наявний причинно-наслідковий зв'язок між збитком рівня цін та отриманою вигодою, вирішальною мірою залежить від основних характеристик дотацій"*.

Дублет *Art und Weise* перекладений українською мовою як основні характеристики з використанням описового методу. Дослівний переклад одиниці як *вид і спосіб* не є притаманним для цільової мови, а відтак потребує більш вдалого відтворення значення відповідно до контексту юридичного дискурсу.

Аналіз англійської юридичної терміносистеми свідчить про те, що дублетність не є поодиноким чи випадковим явищем. Навпаки, дублети охоче використовуються у різних типах юридичних текстів. Однією з визначальних характеристик юридичної терміносистеми англійської мови є вживання дублетів разом у якості цілісного виразу. Ці комбінації з кількох слів прийшли переважно з англосаксонської мови, яка породила фрази зі схожими значеннями та алітерацією.

Цілісну дублетну одиницю можна визначити як пару або групу слів, що вживаються разом як ідіоматичний вираз або словосполучення, зазвичай поєднане словами *"and/or"*, порядок елементів якого не може бути змінений. Такі дублетні вирази відомі своїм використанням у англійській юридичній мові завдяки використанню прецедентів у загальному праві та звичці багатьох юристів використовувати однакові слова, знайдені в документах давнини (*Buşilă, 2018, c. 151–161*).

Залежно від частини мови, до якої належать компоненти дублету у англійській юридичній терміносистемі, вони можуть бути синтаксично структуровані за шістьма основними граматичними моделями.

Таблиця 4

Граматичні моделі дублетів в англійській мові

Граматичні моделі	Приклади
Іменникові дублети	<i>acts and things, power and authority, transfer and transmission, null and void, part and parcel, aid and abet, approval or consent, fraud and deceit, kind and nature, heirs and successors, law and order, rules and regulations, terms and conditions, change or modification, breaking and entering</i>
Дієслівні дублети	<i>do and perform, agree and undertake, deem and consider, cease and desist, bind and obligate, cancel and void, release and discharge, uphold and support, make and enter into, attach and annex, covenant and agree, have and hold, keep and maintain, demise and lease, do and perform, surmise and conjecture</i>
Прикметникові дублети	<i>true and lawful, sole and exclusive, able and willing, appropriate and proper, legal and valid, any and all, each and every, integral and</i>

	<i>indivisible, free and clear, final and conclusive, just and equitable, fit and proper</i>
Прислівникові дублети	<i>in the name of and on behalf, from now and henceforth</i>
Прийменникові дублети	<i>by and between, over and above</i>
Сполучникові дублети	<i>unless and until</i>

Наступним критерієм для класифікації дублетів у юридичній терміносистемі англійської мови є характер значення складових дублетів. Згідно з даною ознакою дублетні одиниці можна класифікувати на дві основні категорії: 1) дублети з тотожним значенням компонентів та 2) дублети з додатковим значенням компонентів.

Дублети англійської юридичної терміносистеми з додатковим значенням компонентів характеризуються наявністю відмінностей у відтінках значення поняття, яке вони репрезентують. Відтак вони зображають більш широкий спектр характеристик семантичного значення. До них відносимо такі дублети: *shoot and kill, breaking and entering, annul and invalidate, form and function, fraud and deceit, goods and chattels, approval or consent, due and payable, aid and abet, agree and undertake, command and control, kind and nature, law and order.*

Англійські юридичні дублети з тотожним значенням компонентів не містять найменших семантичних відмінностей: *cease and desist, demise and lease, covenant and agree, final and conclusive, deem and consider, change or modification, bind and obligate, power and authority, release and discharge, part and parcel.*

Також дублети в англійській юридичній терміносистемі класифікуємо за походженням компонентів лексеми, виокремлюючи три типи: 1) дублети, які складаються зі слів англійського походження (*let and hindrance, have and hold, do and perform, by and between, over and above, shoot and kill, true and lawful, each and every, from now and henceforth, in the name of and on behalf*); 2) дублети, які складаються зі слів іншомовного походження (*terms and conditions, null and void, final and conclusive, aid and abet, approval or consent, annul and invalidate, cease and desist, covenant and agree, fraud and deceit, part and parcel*) та 3) дублети, які складаються зі слів іншомовного та англійського (змішаного) походження (*last will and testament, breaking and entering, fit and proper, able and willing, acts and things, agree and undertake, bind and obligate, free and clear, law and order, kind and nature, means and includes*). Серед дублетів іншомовного походження основну частку складають слова французького та латинського походження.

Можна виокремити три основні шляхи передачі англійських юридичних термінів-дублетів українською мовою, а саме: опущення компонента, послівний переклад та описовий переклад.

Опущення одного з компонентів дублетної пари варто застосовувати у тому випадку, коли складові частини дублетів не передають жодних специфічних відтінків значень, відтворення яких важливе для передачі загального контексту речення: *"When the courts do take cognisance, they shall not adjudge less, nor differently, either as to the amount, or other **terms and conditions** of the contract"*. – *"Коли суди приймають до відома інформацію, вони не повинні виносити іншого рішення ні щодо суми, ні щодо інших **положень** контракту"*.

Переклад обох компонентів дублету, який мав би вигляд *положень та умов*, не притаманний для української юридичної мови. Тому більш доцільним у даному прикладі є переклад з опущенням однієї частини дублетної одиниці: *terms and conditions – положення*.

Використання послівного перекладу компонентів дублету українською мовою є доцільним у тому випадку, коли два елементи передають особливі відтінки значень одного поняття: *"In general, it seems rather anomalous that the Federal Government should **aid and abet** discrimination on the basis of race, color or national origin by granting money and other kinds of financial aid"*. – *"Те, що федеральний уряд має **підтримувати та заохочувати** дискримінацію за ознакою раси, кольору шкіри чи національного походження, надаючи гроші та інші види фінансової допомоги, загалом видається досить аномальним"*.

Переклад дублету *aid and abet* українською мовою як *підтримувати та заохочувати* передає тонкі відтінки значень оригінальних англійських компонентів та не перевантажує загальний вигляд речення цільовою мовою, тому його можна вважати найбільш прийнятним відповідником у даному контексті. Опущення однієї з частин чи описовий переклад у даному випадку не є доцільним.

Описовий переклад варто застосовувати при потребі більш широко або детально охарактеризувати оригінальне значення дублетної одиниці. Також у певних випадках варто звертатись до використання описового перекладу при неможливості дослівного відтворення англійського термінологічного дублету українською мовою для того, аби забезпечити адекватність перекладу та уникнути незрозумілих для українськомовного середовища понять. Водночас при можливості послівного перекладу або застосування способу опущення одного з компонентів, варто віддавати перевагу саме цим двом підходам: *"That it shall be the duty of the president and cashier of each and every banking institution incorporated by the laws of this State, and having the right to issue bills or notes for circulation"*. – *"Це повинно бути обов'язком очільників та касирів всіх без виключення банківських установ, зареєстрованих відповідно до законів цього штату, та які мають право на випуск векселів або банкнот для обігу"*.

Дублет *each and every* переданий українською мовою за допомогою експлікації як *всіх без виключення*. Дослівний переклад обох компонентів у даному випадку є неможливим з огляду на появу тавтологічних одиниць *кожен і кожен* у цільовій мові.

Висновки. У статті розглянуто проблему перекладу юридичних дублетів, яка виникає через те, що англійські та німецькі мовні одиниці не завжди передаються українською мовою як дублети. Це явище характерне переважно для юридичної терміносистеми германських мов і воно ускладнює переклад цих лексичних конструкцій через відсутність еквівалентності та стандартизації, як лексикографічної, так і термінологічної.

З метою розгляду особливостей, основних типів дублетності термінів у юридичній терміносистемі німецької та англійської мов та дублетних зв'язків у аспекті німецько-українського та англо-українського перекладу було проведено аналіз термінологічних дублетів. Джерелом мовного матеріалу для проведеного дослідження виступили юридичні матеріали англійської та німецької мов, зокрема, судові та нотаріальні документи та нормативно-правові акти.

Автори виокремлюють три основні підходи до класифікації термінів-дублетів у німецькій юридичній терміносистемі: за частиною мови, до яких належать компоненти дублетної пари, за походженням та стилістичним забарвленням. Існує три основні підходи до перекладу дублетності у юридичній терміносистемі німецької мови: переклад одним словом, послівний переклад обох компонентів та описовий переклад. У даному дослідженні класифіковано терміни-дублети у англійській юридичній терміносистемі за частинами мови, до яких належать компоненти дублетної пари, а також за характером значення складових дублетів та за їх походженням. Виокремлено три основні шляхи передачі англійських юридичних термінів-дублетів українською мовою, а саме: опущення компонента, послівний переклад та описовий переклад.

Встановлено, що не існує єдино визначеного способу перекладу юридичних дублетів німецької та англійської терміносистем українською мовою з кількох причин. По-перше, дублети не є дуже поширеним явищем української юридичної терміносистеми, тому не у всіх випадках існує можливість передачі такої мовної одиниці відповідником з дублетною формою. По-друге, вибір стратегії перекладу дублетних юридичних термінів залежить від контексту та може змінюватись, зважаючи на потребу уточнити певне поняття, розкрити його у зрозумілому для українського мовного середовища вигляді. Усі ці фактори зумовлюють необхідність вибору шляху перекладу дублетності у німецькомовній та англійськомовній юридичній терміносистемі українською мовою у кожному конкретному випадку, зважаючи на важливість дотримання принципів адекватності та еквівалентності перекладу цільовою мовою. Під час вибору шляху передачі дублетних одиниць українською мовою варто намагатися не втратити відтінки оригінального значення та не створювати занадто семантично важкі або перевантажені мовні одиниці цільовою мовою.

Перспективи дослідження вбачаємо у вивченні явища дублетності в медичній галузі та способів її відтворення в перекладі.

Список літератури

Дерябіна А. А. Синонімічні й дублетні терміносполуки в німецькій фаховій мові права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2017. № 2. С. 35–38. Режим доступу: https://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v27/part_2/12.pdf (дата звернення: 01.03.2023 р.).

Altohami W. Doublets in Legal Discourse: Data-Driven Insights for Enhancing the Phraseological Competence of EFL Law Students. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*. 2020. № 10. P. 42-58. Available at: https://www.researchgate.net/publication/346280376_Doublets_in_Legal_Discourse_Data-Driven_Insights_for_Enhancing_the_Phraseological_Competence_of_EFL_Law_Students (accessed 1 March 2023).

Bușilă A. Semantic aspects of English legal doublets used in notary documents. *ANADISS*. 2018. № 13. P. 151–161. Available at: <http://www.litere.usv.ro/anadiss/arhiva/anadiss25/17.%20Busila%20Alina.pdf> (accessed 1 March 2023).

Bușila A. The issue of translating legal doublets in notarial acts from English into Romanian. *Lingua legis*. 2017. № 5. P. 123–136. Available at: <http://lingualegis.ils.uw.edu.pl/index.php/lingualegis/article/download/26/24/56> (accessed 1 March 2023).

Laks L., Faten Y. Doublet Formation in Palestinian Arabic – Where Do Paradigms Interfere? *Paradigmatic Relations in Word Formation*. Brill, 2020. P. 100–127.

Lečić D. Morphological doublets in Croatian: The case of the instrumental singular. *Linguistics*. 2015. № 3. P. 375–393. Available at: https://www.academia.edu/31261856/Morphological_doublets_in_Croatian_the_case_of_theinstrumental_singular (accessed 1 March 2023).

Rudenko T. Terminological Polyonymy as Manifestation of Linguo-Cultural Specificity of the German Preschool Education Terminology. *Gramota*. 2020. № 10. P. 200–205.

Yusupov O. Functional-Semantic Features Of Lexical Doublets In English. *Philology Matters*. 2019. № 4. P. 98–104. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/336866852.pdf> (accessed 1 March 2023).

References

Deryabina A. A. (2017). *Synonimichni i dubletni terminopoluky v nimets'kii fakhovii movi i prava* [Synonymous and duplicate term combinations in the German professional language of law]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Ser.: Filolohiia. № 2. 35-38 S. Available at: https://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v27/part_2/12.pdf (accessed 1 March 2023).

Altohami W. (2020). Doublets in Legal Discourse: Data-Driven Insights for Enhancing the Phraseological Competence of EFL Law Students. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*. № 10. P. 42-58. Available at: https://www.researchgate.net/publication/346280376_Doublets_in_Legal_Discourse_Data-Driven_Insights_for_Enhancing_the_Phraseological_Competence_of_EFL_Law_Students (accessed 1 March 2023).

Bușilă A. (2018). Semantic aspects of English legal doublets used in notary documents. *ANADISS*. № 13. P. 151–161. Available at: <http://www.litere.usv.ro/anadiss/arhiva/anadiss25/17.%20Busila%20Alina.pdf> (accessed 1 March 2023).

Bușila A. (2017). The issue of translating legal doublets in notarial acts from English into Romanian. *Lingua legis*. № 5. P. 123–136. Available at: <http://lingualegis.ils.uw.edu.pl/index.php/lingualegis/article/download/26/24/56> (accessed 1 March 2023).

Laks L., Faten Y. (2020). Doublet Formation in Palestinian Arabic–Where Do Paradigms Interfere?. *Paradigmatic Relations in Word Formation*. Brill. P. 100-127.

Lečić D. (2015). Morphological doublets in Croatian: The case of the instrumental singular. *Linguistics*. № 3. P. 375-393. Available at: https://www.academia.edu/31261856/Morphological_doublets_in_Croatian_the_case_of_the_instrumental_singular (accessed 1 March 2023).

Rudenko T. (2020). Terminological Polyonymy as Manifestation of Linguo-Cultural Specificity of the German Preschool Education Terminology. *Gramota*. № 10. P. 200–205.

Yusupov O. (2019). Functional-Semantic Features Of Lexical Doublets In English. *Philology Matters*. № 4. P. 98–104. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/336866852.pdf> (accessed 1 March 2023).

**METAPHORICAL REPRESENTATION OF THE CONCEPT CONFLICT
IN AMERICAN AND BRITISH POLITICAL DISCOURSE
(BASED ON IMAGE METAPHORS)
МЕТАФОРИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ CONFLICT
В АМЕРИКАНСЬКОМУ ТА БРИТАНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНИХ ДИСКУРСАХ
(НА ОСНОВІ ОБРАЗНИХ МЕТАФОР)**

Ганна ФЕДИЧ, Мирослава КОВАЛЮК

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

h.fedych@chnu.edu.ua, m.kovaliuk@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-5750-4785>, <https://orcid.org/0000-0001-5972-2145>

DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2023.843.118-125>

The article is devoted to the metaphorical representation of the concept CONFLICT in the English-language political discourse, namely American and British. The figurative content of the concept CONFLICT is realized through a metaphorical image, which clarifies the essence of the CONFLICT more profoundly by means of its figurative assimilation to other entities in the context of modern English-language political discourse. Metaphorical images are revealed on the basis of the cognitive-discursive interpretation of the discursive contexts of the metaphorical nomination with the involvement of the tools of the cognitive metaphor theory. The article defines the notion of conceptual metaphor in cognitive linguistics, explains the definition of image metaphor and establishes the specifics of the metaphorical actualization of the concept CONFLICT in modern political discourse by representatives of American and British culture. The analysis of the speeches of English-speaking political leaders between 2000-2020 showed that CONFLICT is represented by the following image metaphors: CONFLICT is ideological STRUGGLE, CONFLICT is LAST RESORT, CONFLICT is TEST, CONFLICT is CONTEST, CONFLICT is METAPHOR, CONFLICT is CLASH, CONFLICT is MISTAKE, CONFLICT is SPORT, CONFLICT is EXPERIENCE, CONFLICT is CALLING, CONFLICT is BIG MATTER, CONFLICT is DIFFICULT PROPOSITION, CONFLICT is BIG CONTROVERSIAL ISSUE, CONFLICT is AN INTERESTING WAY TO DESCRIBE THE WORLD WE LIVE IN, CONFLICT is COMPLEX MISSION, CONFLICT is IMAGE, CONFLICT is ENFORCING DOCTRINE, CONFLICT is TRAGEDY, CONFLICT is RESPONSIBILITY, CONFLICT is NOT OPTIMISTIC THOUGHT, CONFLICT is SUBJECT, CONFLICT is DAMAGE, CONFLICT is DISASTER, CONFLICT is BLOODY AND BRUTAL BUSINESS, CONFLICT is MEASUREMENT, CONFLICT is BOND, CONFLICT is PARALLEL, CONFLICT is VICTORY, CONFLICT is primarily intelligence and law enforcement operation, CONFLICT is SCAR, CONFLICT is DISEASE, CONFLICT is LOSER, CONFLICT is REALM OF UNCERTAINTY, CONFLICT is CREATION, CONFLICT is PLEDGE, CONFLICT is RELICS, CONFLICT is EXPRESSION OF HUMAN FOLLY, CONFLICT is CHAPTER OF HISTORY, CONFLICT is DISTANT MEMORY, CONFLICT is REMORSELESS SCAVENGER, CONFLICT is SURPASSING IRONY, CONFLICT is (not) WORD, CONFLICT is (not) CRUSADE, CONFLICT is UNJUSTIFIED PROVOCATION, CONFLICT is WORST POSSIBLE SOLUTION, CONFLICT is TASK, CONFLICT is MORAL, CONFLICT is OPTION, CONFLICT is ANSWER, CONFLICT is FESTING WOUND. Image metaphors depict the CONFLICT in the most unusual comparisons and similes, which are actualized both by political representatives of American and British society.

Keywords: conceptual metaphor, political discourse, image metaphor, American linguaculture, British linguaculture.

Стаття присвячена метафоричному представленню концепту CONFLICT в англomовному політичному дискурсі, а саме американському та британському. Образний зміст концепту CONFLICT реалізується через метафоричний образ, який глибше прояснює сутність CONFLICTУ шляхом його образного уподібнення іншим сутностям у контексті сучасного англomовного політичного дискурса. Метафоричні образи виявляються на основі когнітивно-дискурсивної інтерпретації дискурсивних контекстів метафоричної номінації із залученням інструментарію теорії когнітивної метафори. У статті визначено поняття концептуальної метафори в когнітивній лінгвістиці, розтлумачено поняття образної метафори та встановлена специфіка метафоричної актуалізації концепту CONFLICT у сучасному політичному дискурсі представниками американської і британської культури. Аналіз промов